

Latvijas Universitātes Atvērtās piekļuves politika

Latvijas Universitāte (turpmāk tekstā – LU) pieņem Atvērtās piekļuves politiku, kas balstās uz OpenAIRE 2020, Apvārsnis 2020 atvērtās politikas nostādņem, PASTEUR4OA „Open Access Policy Guidelines for Research Performing Organizations”, Eiropas Savienības Padomes dokumentu “The Transition Towards an Open Science System” un Eiropas Universitāšu asociācijas vadlīnijām “EUA Roadmap on Open Access to Research Publications”, un uz sekojošo:

1. Vispārīgie principi

1.1. LU Atvērtās piekļuves politikas mērķis ir nodrošināt bezmaksas tiešsaistes piekļuvi publiski finansētas pētniecības rezultātiem. To var realizēt, izmantojot divus atvērtās piekļuves ceļus vai hibrīdvariantu (abu piekļuves ceļu apvienojums):

1.1.1. „Zaļā” atvērtā piekļuve ir pašarhivēšana. Autors publicē sava pētījuma rezultātus – recenzētas publikācijas e-versiju un ar to saistītos pētījuma datus – institucionālajā vai nozaru repozitorijā, kas ir brīvi pieejams ikvienam;

1.1.2. "Zelta" atklātā piekļuve – autors publicē savu darbu atvērtās piekļuves žurnālā vai monogrāfiju sērijā un saglabā autortiesības uz darbu. Šīs publikācijas ir brīvi pieejamas interneta lietotājiem.

1.2. Atvērtā piekļuve sabiedrībai nodrošina piekļuvi zināšanām un dod praktisku labumu sociālajai un ekonomiskajai attīstībai.

1.3. Zinātnisko rezultātu efektīva un plaša izplatīšana ir būtisks LU kā sabiedriskas, zinātniskas institūcijas uzdevums.

1.4. Atvērtās piekļuves zinātnisko rezultātu redzamība veicina institūcijas, pētnieka atpazīstamību, kā arī publikāciju ietekmes pieaugumu.

1.5. Publikāciju deponēšana institucionālajā repozitorijā nodrošina ilgtermiņa saglabāšanu un tālāku LU zinātnisko rezultātu izplatīšanu un piekļuvi, iekšējo un ārējo novērtēšanu.

1.6. Autoru darbi atvērtajā piekļuvē tiek publicēti, izmantojot *Creative Common CC-BY* licenci.

2. Definīcijas

2.1. **Publikācija** ir zinātniski recenzēts publicēts (vai saskaņots publicēšanai) pētnieka darbs (raksts, grāmata, nodaļa grāmatā, konferenču ziņojums, konferenču prezentācija zinātņu doktora disertācijas, pētījuma atskaite, datu kopa).

2.2. **Pētnieks** ir LU visu līmeņu pētnieciskā procesa dalībnieks neatkarīgi no viņa nodarbinātības statusa.

2.3. **Atbilstošs repozitorijs** ir tāds, kas nodrošina atvērto piekļuvi zinātnisko pētījumu rezultātiem, sekmē to citēšanu, izmantojot pastāvīgu identifikatoru (DOI vai citu) un nodrošina kvalitatīvus metadatus, tostarp informāciju par pētniecības finansējumu, pamatojoties uz akceptētām vadlīnijām un standartiem. Repozitorijs ir svarīgs iestādes pētniecības sistēmas un izvērtēšanas procesa instruments, kas rada pievienoto vērtību zinātniskajai sabiedrībai.

2.4. LU institucionālais atvērtās piekļuves **repozitorijs** ir izveidots atbilstoši starptautiskajiem standartiem, atspoguļo dažādu nozaru digitālo saturu, nodrošina papildu rīkus meklēšanai, navigācijai un digitālo kolekciju atvērtai piekļuvei.

2.5. Publikāciju, pētniecības datu **deponēšana (pašarhivēšana)** – publikācijas vai pētījuma datu ievietošana repozitorijā bez izdevēja pastarpinājuma.

2.6. **Digitālā kopija** ir publikācijas gala versijas (vai nu autora gala manuskripts pēc profesionālapskates vai izdevēja versija) elektroniskā kopija.

2.7. **Pētījumu dati** ir dati (piemēram, statistika, eksperimentu rezultāti, mērījumi, novērojumi, interviju ieraksti, attēli utt.), ko izmanto, lai validētu rezultātus, kas publicēti zinātniskos izdevumos.

2.8. **Embargo** ir periods, kura laikā publikācija glabājas repozitorijā kā "slēgta" (t.i., publikācijas pilnais teksts nav atklāti pieejams).

2.9. **Metadati** ir "dati par datiem" un tiek izmantoti, lai nodrošinātu repozitorijā deponētas vienības meklēšanu, izmantošanu un uzturēšanu (orientējoši: publikācijas nosaukums, autors/-i, institucionālā piederība, žurnāla, kurā publikācija ir akceptēta, nosaukums).

3. Politika

LU nosaka:

3.1. pētniekus deponēt tās institucionālajā repozitorijā pilna teksta digitālo kopiju, kā arī saistītos metadatus visām publikācijām (autora gala manuskripts vai izdevējam versija), tiklīdz tās ir pieņemtas publicēšanai;

3.2. visu publikāciju pilnos tekstus atvērtā piekļuvē ir nepieciešams deponēt, tiklīdz tas ir iespējams. Metadatiem visos gadījumos jābūt atklāti pieejamiem. Piekļuve recenzētas publikācijas pilntekstam var būt slēgta līdz 6 mēnešiem (vai līdz 12 mēnešiem publikācijai, kas ir

izstrādāta sociālajās un humanitārajās zinātnēs). Monogrāfiju/grāmatu deponēšana ir obligāta, taču piekļuve var būt slēgta līdz izdevēja noteiktā embargo termiņa beigām;

3.3. publikācijām, kurām piekļuve pilntekstam ir “slēgta”, jāpievieno anotācija, lai palielinātu to atpazīstamību;

3.4. personāla vai struktūrvienību pētniecības rezultātu „izcilības” novērtējumam tiks izvirzītas tikai tās publikācijas, kuru metadati un pilnais teksts ir deponēts institucionālajā repozitorijā saskaņā ar šajā dokumentā noteiktajām prasībām;

3.5. pētniekus deponēt pētījumu datus, uz kuriem balstīta publikācija, institucionālajā repozitorijā vai jebkurā citā piemērotā atvērtās piekļuves datu repozitorijā, paturēt īpašumtiesības autortiesībām un nodot izdevējam tikai tās tiesības, kas nepieciešamas publicēšanai. Tas ir iespējams, izmantojot izdošanas līguma papildinājumus. Paraugi ir pieejami tīmekļa vietnēs <http://www.sparc.arl.org/resources/authors/addendum> un <http://copyrighttoolbox.surf.nl/copyrighttoolbox/index.html>;

3.6. deponēt institucionālajā repozitorijā un padarīt atklāti pieejamu jebkuru autora darbu, kas sagatavots pirms šīs politikas stāšanās spēkā.

4. Atvērtās piekļuves politikas veicināšana un uzraudzība

LU:

4.1. veicina Atvērtās piekļuves politikas pieņemšanu un izskaidrošanu, organizējot seminārus, pasākumus, izpratni veicinošas darbības un mācības par atvērtās piekļuves jautājumiem;

4.2. pārrauga politikas īstenošanu, salīdzinot repozitorija saturu ar informāciju, kas iegūta no indeksēšanas un datu izmantošanas (piekļuve un lejupielādes) katrai publikācijai/nodaļai/fakultātei/ institūtam utt.;

4.3. nodrošina:

4.3.1. nepieciešamos cilvēkresursus un infrastruktūru, lai atbalstītu atvērtās piekļuves nostādnes;

4.3.2. tīklošanu un savstarpēju izmantojamību, piemēram, ar Google Scholar vai OpenAIRE infrastruktūru.